

.....

P. CHIOZZA

.....

ANAP D605AP

ANAP

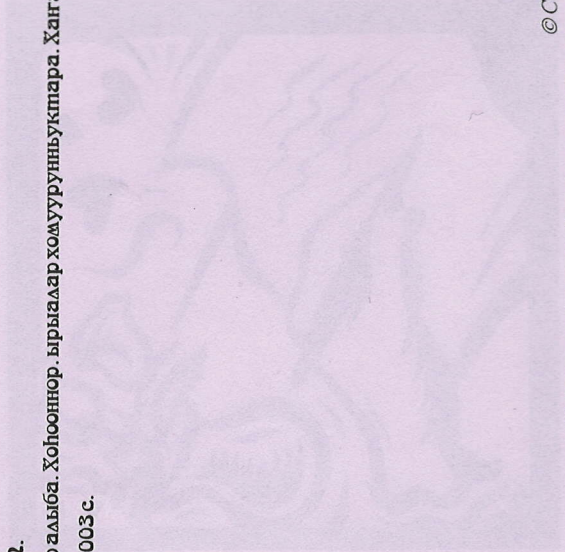

48

РАИСА СЫСӨВӘ

Раиса Сысоева

Сысоева Р. Р.
Айар дьобур адыба. Хоһооннор. ырыалар хомурунньуктара. Хангалас улууһа.
Чаптаев с. . 2003 с.

Раиса Сысоева

Куһура сөһүрү-сөһүрү бисимиздин адыбын
Куһура сөһүрү-сөһүрү бисимиздин адыбын
Сирткөн сирткөн бисимиздин адыбын
Сирткөн сирткөн бисимиздин адыбын

Ырыас бэйбанын адыбын-адыбын адыбын
Ырыас бэйбанын адыбын-адыбын адыбын

Айар дьобур адыба

(хоһооннор хомурунньуктара)

Ырыас бэйбанын адыбын-адыбын адыбын
Ырыас бэйбанын адыбын-адыбын адыбын

Чаптаев с.
2003 с.

Ырыам миэнэ

Ырыам миэнэ ыраах-ыраах
Ымыы буолан эн көтүүй
Ырыам миэнэ истиң ыраас
Иэйи буолан кутулулуй.

Ырыам миэнэ ыраас таптат
Абылаңын арийар
Ырыам миэнэ айар имэң
Умсулғаньын угуйар.

Ырыам миэнэ дьоллоох олох
Устатыгар арыаллыгыр
Дьонун-майны дьонум сэргэм
Үөрүүлэрин үрдэтиий.

Ырыам миэнэ дьоллоох кэргэн
Олохторун оңорсор
Ого-аймах кутун тутан
Иэйи буолан иңиэхтин.

Ырыам миэнэ кэрэ кэскил
Кэрэһитэ эн буолууй
Дьоллоох куммэр ылыгыр туойар
Ылык санаам кутулулуй!

Йөмүс чыгчаахтарым

Күңнэ көстүбүт көмүс барахсаптарбын
Күңнэ холуубун, күңнэ тэннишибин
Сиртэн сэрбэйбит сибэккичээннэрбин
Сир симэгэр холуубун, сир симэгэр тэннишибин.

Ыраас бэйэлээх ырыалаах чыгчаахтарбын
Ыра санаам ымыылыра
Ылык суолум салгааһыннара
Ытык иэһим аналлара.

Сүрэгим чопчулара, сүрэгим ытаргалара
- Сүрүм-кутум аанһыаллара
Сүүрэр-көтөр тулжуктарым
Саныыр санаам сардаңалара.

Үөрэ-көтө, ылыгы-туойа
Үүнэн иһиң, сайдан иһиң!
Киһи сэргиир, үөрэ-көрөр
Үтүө дьоннор тахсаарың!

Энэ ырыан алыба

Эн ырыаң тыллара
Тыгыннаахтар дууһабар
Эн ырыаң матыыба
Кутуллар кулгаахпар.

Эн иэйиң ишиллэр
Истинтэн истинник
Сүрэхтэн сүрэххэ
Сүүрээниши кутуллар.

Ыраахтан ыраахха
Ыңыңар эн ыраң
Үрдүктэн үрдүккэ
Угуйар сулуһуң.

Эн сулус буолаңның
Суһумнуу оонньуугун
Сырдыктан сырдыкка
Сыдыаайа тыгазын.

Эн ырыаң дьээрэйдин
Үйэттэн үйэгэ
Эн ырыаң ылланнын
Ыччаттан ыччакка!

Дьолум төрдө

Үлэ олох үөһүгэр
Үмүөрүһэр үөрэ көрсөр
Үтүөкэннээх доғоттордоох
Дьолум төрдө: оғом — уруум
Дьонум — сэргэм, дойдум сирим
Ылдьар — ыксыыр күннэрбэр
Ылсар, бэрсэр ыкса ыалым
Ытык мааны дьоннорум
Тирэх буолар, сүбэ биэрэр
Доғотторум атастарым
Хомойор — хоргутар күннэрбэр
Хоһоон гынан хоһуйуом
Иэйэр куойар түүннэрбэр
Истинч иэйиим уһуктар
Ыраас санаа, ытык санаа
Ыксалаһар кэмигэр
Ырыа ыллыам, тойук туйууом
Үрдүөм, үүнүөм, өрө тахсыам
Үлүмнэһэн үлэһиэм
Дьолум — соргум, дьылғам миэнэ
Инникигэ угуйар
Кини сирдиир, кини ыйар
Ыра санаабын ыңыраар
Үтүө санаа, үрдүк дьулуур
Үйэлэргэ сүппэтин
Иэйиши буолан эңэрдэстин

Мин үлэм

Сахам дьонун сайдар суолун
Саңалы салгыыр санаанан
Сахалы саңа сайда туруон
Сатаан сааһылаан саңарар
Санаабыт санааны сайа этэр
Сайдам ыччат үүнэригэр
Сыраллаһан үлэлииргэ
Соруктанан үлэлиибин
Үйэлэх үгэһи тарҕатарга
Үлүскэн үлэгэ кыттыһан
Үлүмнэхэн үлэлиир
Үгүс үтүө дьоннордун
Үгэстэри, сиэри — туому
Үйэтитэргэ туруулаһан
Үтүө ыччаты иштэргэ
Үгүс сырабытын биэрэбин
Ытык дьоммут ыйан биэрбит
Ыйаахтарын ыпсаран
Ырыңалаан ырытан
Ытык сорук оңостон
Ыраас ыра туоларыгар
Ылбагай ырыа ыллана турарыгар
Ыллам ыччат үөскүүрүгэр
Ыччат дьону уһуйабын

Иэйиш миэнэ

Санаа сайдар, сурэх ыллыыр
Саргы, талаан арыллар

Айар имэң алыптарын
Айыы кута бэрллэр.

Ыра санаам туулбэр көстөн
Ырыа буолан кутуллар

Истиң иэйиш, ширэх санаа
Имэңнэрин иңэрэр.

Төрөөбүт түөлбэм

Түөрөгүм түспүт, төлкөм түстэммит
Төрүт сирим, төрөөбүт түөлбэм

Кутум-сүрүм, айыллыбыт айылгым
Анаммыт аналым, аанньалларым

Силис тардан, куорсун анньан
Төрүттэнэн сиппитим.
Олох олорон, өгө төрөтөн
Ытык аналбын билбитим

Тирэх ылан, күүс эбинэн
Сирбэр-уоппар сырыттарбыан

Өйбор-сүрэхпэр эрчим эбэр
Эрэл кыыма, төрөөбүт эйгэм

Самныбат санаа, үтүө дьулуур
Үгараабат уох, өһүллүбэт өй
Өр кэмнэргэ сылдыстын

Алгыс.

Хоһоону кытта холбоспун
Алгыһы кытта аргыстаспын
Эгэрдэни кытта эгэрдэспит
Саргылаах санаабынан

Үөрүннөң үгэспинэн
Сааһыран баран санаммыт
Кырдьан баран кыттыспыт
Саха тылын абылаңын арыян
Сайагас санаабын саамылаан
Саргылаах тылынан саңаран
Самныбат санаабын салгыбын
Этэр эгэлгэ тылларым

Этигэн хомус буоланнар
Эңиэхэҥэ тиийдиннэр
Хоммут уоспун хомуян
Хомоғой тылбынан хохуйан
Хомус күүһүн, суолтатын
Хомуһунун дыктитин
Холку, нарын ийиитин
Иңэрэгэ илдьэтимйэн
Хонон турдах аайытын
Хоннохтоохтук хомуллан
Холбоһон, ылсан, ылынан
үүммут үйэ үктэлигэр
Үлүмнэһэн үлэлиэгин

Сир — сир айы сириедийэн
Сиэрбит — туоммут, силикпит
Үрдүү - үксүү турдуннар
Үгүс - үтүө үгэстэрбит
Айар — тутар айылгыбыт
Ааспака ахтыллар аналланнын
Үтүө үөрэх сабыдыала

Арыгыны туоратыагың

Аад аһа арыгы — дьаат
Аймалған айдаарсыы аргыстаах
Айгыратар аналлаах
Арахсарга ағалар
Аныгы да кэмңэ, ааспыт да олоххо
Эстэргэ, кэхтэргэ тиэрдээчи
Ийэ, аға иэдээнэ
Төрүүр өө түңнэстэр төлкөтө
Тугу гынан туруулаһан
Тохторго толкуйданан
Турунабыт туура — бары
Тобулуоҕуң тутаах суолу!
Туох баар күүспүт кыагынан
Туоратыагың олохтон!
Киһиэхэ киһинт арыйан
Кэхтибэт кэрэни көрөммүт
Костүбэт кыахтары буламмыт
Күннэтэ күүрөөннээх үлэгэ
Күүспүтүн — уохпүтүн ууруоҕуң!
Эстибэт эрэли эһимэн
Кэхтибэт кэскили кэһимэн!
Ыччакка ыраагы ыраалаан
Самныбат саргыны салайың
Үйэлээх үгэһи үөдүтэн
Урааңхай саханы ууһатың!
Чөл куттаах чэп — чэгиэн буолуогуң
Өрүүтүн өрөгөй үрдээтиһин!

Санаам ситимэ

Ыллам дьоннуун ыксалаһан
Ылбагай тылга ылларан
Ыра санаа кынаттанан
Ыллыктаах толкуйу ылынан
Ырыа гынан ыпсараары
Ыра санаабын ыһабын
Сылаас сымнаһас сыһыаннаах
Сытыары көнө майгылаах
Сахам дьонун сиэринэн
Сырдык санаа аргыстанан
Сырдыы сыдһаайа сылдьаары
Сырдыкка кэрэгэ дьулуһабын
Сылаас салгың илгизирини
Сүмэ тыллар сүүмэрдэнэн
Сүрэх сылаас сипсиэрини
Ситимнэһэн силбэһэллэр
Санаа буолан тиһиллэллэр
Салғанан сайдан иһэллэр
Сындааһыннаах сылаалаах
Сыралаах үлэ алыба
Сыта — тура сыымайданан
Сырдыы — сыдһаайа угуйан
Сырдык санаа уһуктан
Сылааны — сылбаны таһаарар
Сырабын, эрэлбин толуйар

Бааллар эбээт

Бааллар эбээт бишэхэ
Барға баай дууһалаахтар
Баһаам элбэх бағалаахтар
Барыны сатыыр дьогурдаахтар
Олох охсууларын, ыардарын
Олорон биэрбэккэ охсуһааччылар
Күүстээх санаалаах, бөгө куттаах
Көстүбэтэх кыахтаахтар
Эрэйи эңэринэн тэлбит
Эстибэтэх эрэллээхтэр
Эңин дьикти дьогурдаах
Тахсыбатах талааннар
Саңаны, бастыңы сағалыыр
Самныбат, быстыбат санаалаахтар
Үтүөгэ, үрдүккэ дьулуһар
Үрдүк, үтүө аналлаахтар
Эрэнэбин, экчи билэбин
Дыңнээх дьогур, дьикти талаан
Тыллан тахсан иһиэгин
Сайдыы суолун булуоғун
Саха сирин сарсыңыта
Салалларын туһугар
Сайдыы саңа суолунан
Сайда үүнэ турарыгар
Санаабытын салайыағың
Саңаны, үтүөнү сағалыағың

Үбүдүгөй киэһэтэ

Күүтүүлээх үбүлүгөй киэһэтин
Кым бары үөрүүнэн кэтэхэр
Көрсүһүү күндүтүн кэрэтин
Кэскили түстэхэр күндүтүн.
Үтүөкэн үбүлүгөй киэһэтэ
Үөрүүнү үксэттин, үрдэттин
Дьоммутун дьоллоотун, холбоотун
Эрчими, эрэли элбэттин.
Үөрүүнэн ситэри, толору
Үтүөкэн киэһэбит уһаатын
Барыбыт бағата туолуохтун
Дьолломмут үөрүүтэ уһаатын!
Оһокай оонньуутун олохтооң
Тойугу дуораччы туойуоғун
Ылбағай ырыаны ыллааммыт
Алгыспыт үтүөтүн аныбытыт.

ЭНОЮНГ!

Олох уустук, олох дыкти
Эн согодох буолбатаххын
Кими шитэн, киһи дэтэн
Кэннибитигэр хаалларан
Туохха үөрэтэн, тугу көрдөрөн
Бу олоххо анаатың?

Күн сырдыгың көрдөрөн
Эн киһини төрөппүтүң
Онтукайың бэйэҕиттэн
Барыта бэрллэр, төрүттэнэр
Кырдьар сааһың, инникиң
Кэлэр көлүнэн, ыччатың
Эн оҕоҕуттан тутуллар
Эн киһиэхэ сыһыаңныттан
Ханнык холобур буоларыттан.

Харыстаа оҕоҕун, харыстаа
Хоргутума, хомотума
Ыраас дууһатын ытатыма
Кэлэтимэ, киэр илгимэ
Олох араас охсууларың
Олохтоохтук туруулас.

Оҕо – олохтук ситимэ
Кэнникибит, кэриэспит
Орто дойдуга олорбут
Олохтук суола, бэлиэбит
Оҕо туһугар – олоруох
Үрдүк аналы – умнумуох!

Саамай-саамай

Саамай—саамай кэрэ кэмҥэ
Саамай—саамай үтүө күнүңэ
Саамай—саамай үчүгэйи
Саамай—саамай үөрүүлээҕи
Эйиэхэҥэ аныыбын!

Саамай—саамай үөрүүлээҕи
Саамай—саамай кэскиллээҕи
Саамай—саамай уһун дьоллоох
Олох бары үтүөлэриң
Эйиэхэҥэ багарарбын.

Өрүү элбэх доҕоттордоох
Үгүс элбэх ыалдьыттаах
Үтүөкэннээх үөрүүлээх
Өрөгөйдөөх күннэрдээх
Өрүү дьоллоох эн буолаар!

